

آیت الله محمدحسن مامقانی

مرحوم آیت الله مامقانی پس از عمری تلاش و کوشش در راه ترویج دین و بزرگداشت شعایر مذهبی، سرانجام در 85 سالگی در 18 محرم سال 1323 از دنیا رفت...

مرحوم آیت الله مامقانی پس از عمری تلاش و کوشش در راه ترویج دین و بزرگداشت شعایر مذهبی، سرانجام در 85 سالگی در 18 محرم سال 1323 از دنیا رفت.

ولادت

آیت الله العظمی محمدحسن مامقانی در بیست و سوم شعبان 1238 قمری در مامقان تبریز به دنیا آمد. پدرش آیت الله عبدالله مامقانی از شاگردان صاحب ریاض و از علمای مامقان به شمار می رفت. محمدحسن فقط هشت سال داشت که پدر و مادر خود را از دست داد و سرپرستیش به عهده دوست قدیمی پدر یعنی آیت الله اصفهانی صاحب فصول افتاد.

تحصیلات

مرحوم مامقانی در سال 1240 همراه پدر به کربلا مشرف شد و تا سن هفده سالگی در مدرسه حسن خان به فراگیری مقدمات، ادبیات، منطق، علم معانی و بیان اشتغال ورزید. با درگذشت مرحوم صاحب فصول به درخواست آیت الله ایروانی، به نجف اشرف مهاجرت کرد، و در مدرسه صحن امیرالمؤمنین (ع) حجره گرفت. بعد از گذشت سه سال زائران مامقانی از او خواستند تا به مامقان برگردد، ولی او نپذیرفت تا با اصرار صاحب جواهر پذیرفت و با اهالی شهرش به آنجا رفت و در مدرسه علمیه آنجا مشغول تعلیم و تدریس شد. در حدود سال 1270 بود که باز دوباره آیت الله مامقانی به نجف اشرف عزیمت کرد و به فراگیری فقه، اصول، حدیث، رجال و درایه پرداخت، و علاوه بر آنها به تحصیل صرف نحو، منطق، معانی، بیان، لغت، حدیث، تاریخ، نسب و تراجم همت گماشت، و در تمام آنها استاد شد.

اساتید و شاگردان

آیت الله مامقانی سالهای درازی از اساتید بزرگ حوزه استفاده کرد؛ برخی از آن بزرگواران عبارتند از:

- 1- آیت الله شیخ مرتضی انصاری که مرحوم مامقانی حدود ده سال در فقه ایشان حاضر شد.
 - 2- آیت الله سیدحسین کوه کمری در اصول.
 - 3- آیت الله ملاعلی خلیلی تهرانی در رجال.
 - 4- درایه و حدیث.
 - 5- آیت الله راضی نجفی آل خضر.
 - 6- آیت الله مهدی کاشف الغطاء.
- زمانی که آیت الله مامقانی از استادش مرحوم کوه کمری جدا شد، مستقلاً به تدریس و تألیف اشتغال ورزید. از جمله شاگردان می توان به افراد زیر اشاره کرد:

- 1- سیدابوالحسن موسوی اصفهانی صاحب وسیلة النجاة و شرح کفایة الاصول.
 - 2- علامه سیدمحسن امین عاملی صاحب اعیان الشیعة و المجالس السنیة.
 - 3- عبدالله مامقانی صاحب تنقیح المقال.
 - 4- حسنعلی نخودکی اصفهانی عالم اخلاق.
 - 5- سیدمیرزا علی قاضی طباطبائی استاد اخلاق.
 - 6- میرزا محمدحسن علیاری تبریزی صاحب بدایع الاسلام فی شرح الاسلام.
 - 7- شیخ علی کاشف الغطاء پدر علامه محمد حسین کاشف الغطاء.
 - 8- سیدعلی حجت کوه کمری تبریزی پدر آیت الله حجت.
 - 9- سیدنجم الحسن لکهنوی صاحب المسائل الفقهیة.
 - 10- و....
- تا جایی که در کتابها آمده است که ایشان بیش از یکصد و بیست شاگرد سرشناس تعلیم کرده اند.

آثار و نگاهته ها

مرحوم مامقانی آثار زیادی در فقه، اصول، رجال، اخلاق از خود به جای گذاردند که به برخی از آنها اشاره ای خواهیم کرد:

- 1- ذرایع الاحلام فی شرح شرائع الاسلام

- 2- حاشیه بر مکاسب شیخ انصاری
- 3- غاية الآمال
- 4- کتاب الصيد و الذبابة
- 5- احکام القضاء
- 6- رساله علمیه
- 7- بشری الوصول الی اسرار علم الاصول
- 8- تقریرات درس استادش سیدحسین کوه‌کمری
- 9- تقریرات درس آیت‌الله ملا علی خلیلی تهرانی
- 10- کتاب مواظ در علم اخلاق.

مقام اخلاقی

آن مرجع بزرگ برای تمامی مردم پدری مهربان و پشت و پناهی استوار بود. به بیماران، مسافران، قرضداران، در راه ماندگان، بازماندگان اموات، جوانانی که قصد ازدواج داشتند و دیگران، عطای فراوان می‌کرد. آیت‌الله مامقانی به سادات بسیار علاقه‌مند بود، و به اندازه‌ای به آنان خدمت می‌کرد، که گویی یکی از خدام ایشان است. در هیچ مجلسی مقدم بر آنان وارد نمی‌شد. ایشان به زیارت مشاهد مشرفه ائمه اطهار(ع) بسیار علاقه‌مند بود. وی در مدت اقامت 50 ساله‌اش هر روز به زیارت امیرالمؤمنین(ع) و بسیار به زیارت امام حسین(ع) ملتزم بود، وغالباً پیاده به کربلا مشرف می‌شد. مرحوم مامقانی بسیار ساده، متواضع و به دور از تعینات ریاست و مرجعیت بود. وی خود را به منزلت کمترین مردم هم نمی‌دانست، وی شاگردانش را از راه رفتن با خود منع می‌کرد.

وفات

مرحوم آیت‌الله مامقانی پس از عمری تلاش و کوشش در راه ترویج دین و بزرگداشت شعایر مذهبی، سرانجام در 85 سالگی در 18 محرم سال 1323 از دنیا رفت. پیکر پاکش را غسل دادند و با تشییع بسیار شکوهمندی در مقبره خودش به خاک سپرده شد. پیکر پاک و شریفش سالهای بسیار صحیح و سالم مانده بود، چنانچه در سال 1388 قمری در هنگام گسترش مقبره وی و آماده‌سازی قبرهای دیگر، دیواره لحد ایشان ناگهان فرو ریخت و جسد پاک و شریفش نمایان شد. جمعی از مردم نجف این حادثه را مشاهده کردند، و دیدند که حتی رنگ کفن نیز تغییر نکرده بود.

منابع:

ریحانة الادب، محمد علی مدرس خیابانی تبریزی، انتشارات علمی، تهران
الکنى والالقب، عباس محدث قمی، انتشارات صدر، تهران
علمای معاصرین، ملاعلی واعظ خیابانی تبریزی، تبریز
اجساد جاویدان، علی اکبر مهدی‌پور، حاذق، قم
منبع: شبکه اطلاع رسانی اجتهاد